

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
РЕПУБЛИЧКИ СЕКРЕТАРИЈАТ
ЗА ЈАВНЕ ПОЛИТИКЕ

Извештај о конкурентности и привредном развоју Републике Србије

- Презентација -

Београд, јануар 2017. године

САДРЖАЈ

- I О КОНЦЕПЦИЈИ ДОКУМЕНТА
- II КОНКУРЕНТНОСТ ПРИВРЕДЕ СРБИЈЕ
- III ПРИВРЕДНИ РАЗВОЈ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
- IV ЗАКЉУЧЦИ И ДАЉИ КОРАЦИ

I О КОНЦЕПЦИЈИ ДОКУМЕНТА

- **Циљ Извештаја и разлози за разматрање конкурентности и привредног раста/развоја у истом контексту**
- Републички секретаријата за јавне политике сачинио је, уз финансијску помоћ Светке банке, *Извештај о конкурентности и привредном развоју Републике Србије*; наше намера је да презентацијом овог Извештаја дамо допринос раду Округлог стола.
 - Циљ Извештаја је да се креаторима привредно-политичког система и економске политике у Србији пружи увид у постигнуте резултате и укаже на потребна даља ангажовања на унапређењу конкурентности и убрзању привредног раста и развоја.
 - Конкурентност се поима и дефинише као „скуп институција, политика и фактора који детерминишу ниво продуктивности једне привреде, који, повратно, одређује ниво просперитета који земља може да остварује“ (према Global Competitiveness Report 2015-2016).
 - Пошто привредни раст проистиче из раста запослености, и/или раста ангажованог капитала, и/или раста продуктивности, а конкурентност директно утиче на продуктивност, то је већ по овом основу оправдано разматрати конкурентност привреде и привредни раст/развој у истом контексту, што је и учињено у Извештају који укратко презентујемо.
 - Конкурентност привреда у транзицији, каква је привреда РС, требало би да се стално унапређује, због самог преласка на тржишну привреду; то је додатни разлог што се у Извештају истовремено разматрају конкурентност и привредни развој Републике Србије.

I О КОНЦЕПЦИЈИ ДОКУМЕНТА

➤ **Начин на који је у овом Извештају третирана повезаност конкурентности и привредног раста у Србији**

- Полази се од чињенице да, у принципу, за остваривање било којег привредног раста треба да се инвестира: на *кратак рок*, кад је могуће увећање само радног ресурса, мора да се, за повећање производње, увећава/инвестира у обртни капитал; на *средњи рок*, кад предузећа могу да увећавају средства за рад/капацитете, инвестира се и у њихово повећање; на *дуги рок*, кад могу да се укључују и нова предузећа (могући су уласци и изласци – entry/exit) такође се инвестира.
- Инвеститори ће улагати, у кратком средњем или дугом року, у постојећа или нова предузећа, само ако има изгледа да ће остварити већи принос на улагања него што је цена сопстваног или позајмљеног капитала, односно ако је

$$\%(П/И) > \%Цк \quad (1)$$

где је са П означен нето профит, са И инвестиције, а %Цк је цена сопственог и/или позајмљеног капитала.

- Виши ниво конкурентност привреде омогућаваће веће профите, П, и ниже цене капитала/„захтеване стопе приноса“, %Цк, за потенцијалне инвеститоре, тако да ће се лакше и за већи обим инвестиција задовољавати услов из израза (1) – инвестираће се више и оствариваће се више стопе раста.

II КОНКУРЕНТНОСТ ПРИВРЕДЕ СРБИЈЕ

➤ Ниво конкурентности привреде Србије

- Према Извештају о глобалној конкурентности Светског економског форума (WEF) за 2016 годину, Србија се налази на 90. месту од 138 ранжираних земаља.
- Ранг Србије по подиндексима и појединачним стубовима конкурентности у поређењу са земљама из региона дат је на следећој табели.

Подиндекси и стубови конкурентности, 2016.

Ранг 2016	АЛ	БиХ	БГ	ХР	МК	ЦГ	РУ	Србија	ПРОСЕК	Лидер	Последњи	Удаљ. од лидера	Удаљ. од просека	Удаљ. од последњег
Подиндекс А: ОСНОВНИ УСЛОВИ	74	94	60	68	66	86	72	87	76	БГ	БиХ	27	11	-7
1. Институције	76	126	97	89	67	80	92	115	93	МК	БиХ	48	22	-11
2. Инфраструктура	91	105	70	46	80	76	88	74	79	ХР	БиХ	28	-5	-31
3. Макроекономска стабилност	93	76	42	84	44	119	28	103	74	РУ	ЦГ	75	29	-16
4. Здравство и основно образовање	33	50	57	66	92	60	88	53	62	АЛ	МК	20	-9	-39
Подиндекс Б: ФАКТОРИ ЕФИКАСНОСТИ	86	106	44	68	73	79	55	90	75	БГ	БиХ	46	15	-16
5. Високо образовање и обука	42	92	56	49	76	64	67	69	64	АЛ	БиХ	27	5	-23
6. Ефикасност тржишта робе	69	129	57	95	34	74	80	121	82	МК	БиХ	87	39	-8
7. Ефикасност тржишта радне снаге	98	125	54	100	95	83	88	106	94	БГ	БиХ	52	12	-19
8. Сложеност финансијског тржишта	94	101	59	95	57	54	86	110	82	ЦГ	Србија	56	28	0
9. Технолошка спремност	82	76	38	47	61	52	48	70	59	БГ	АЛ	32	11	-12
10. Величина тржишта	109	98	65	78	110	130	42	74	88	РУ	ЦГ	32	-14	-56
Подиндекс Ц: ИНОВАТИВНИ ФАКТОРИ	106	122	71	92	64	98	100	120	97	МК	БиХ	56	23	-2
11. Сложеност пословања	94	115	79	80	75	103	104	125	97	МК	Србија	50	28	0
12. Иновације	109	125	65	103	51	94	93	108	94	МК	БиХ	57	15	-17

* Негативан предзнак представља раст конкурентности и обратно

Извор: WEF, РСЈП

II КОНКУРЕНТНОСТ ПРИВРЕДЕ СРБИЈЕ

➤ Унапређивање нивоа конкурентности привреде Србије

- Ниво конкурентност Републике Србије се у последњих 7-8 година побољшава, али, пошто се ради о земљи у транзицији, чији политичко-привредни систем и економска политика треба брже да еволуирају, чини се да је унапређивање конкурентности Србије могло да буде и брже.

GCI и процентуални ранг Републике Србије

	GCI Ранг	GCI вредност	Број земаља	Процентуални ранг
2009	93	3,77	133	30,08
2010	96	3,84	139	30,94
2011	95	3,88	142	33,10
2012	95	3,87	144	34,03
2013	101	3,77	148	31,76
2014	94	3,90	144	34,72
2015	94	3,90	140	32,86
2016	90	4,00	138	34,78

Напомена: Теоријска GCI вредност креће се у интервалу од 1 до 7

Извор: СЕФ; Обрачун РСЈП

II КОНКУРЕНТНОСТ ПРИВРЕДЕ СРБИЈЕ

➤ Унапређивање нивоа конкурентности привреде Србије – *наставак*

- Домени у којима је најзначајније унапређена конкурентност Србије у 2016. у односу на 2015. годину наведени су у табели која следи

Најзначајнији раст индикатора конкурентности Србије у 2016

Стуб	Индикатори	Промена ранга
1. Институције	Транспарентност државних политика	-18
3. Макроекономско окружење	Буџетски дефицит, % БДП	-47
3. Макроекономско окружење	Бруто национална штедња, % БДП	-18
6. Ефикасност робног тржишта	Способност привлачења СДИ	-19
6. Ефикасност робног тржишта	Утицај пореског оптерећења на привлачење инвестиција	-17
7. Ефикасност тржишта радне снаге	Флексибилност у запошљавању и отпуштању	-27
8. Сложеност финансијског тржишта	Лакоћа приступа кредитима	-47
8. Сложеност финансијског тржишта	Доступност предузетничком капиталу (VC)	-26
11. Софистицираност пословања	Степен контроле међународне дистрибуције	-19
11. Софистицираност пословања	Софистицираност производних процеса	-14

Извор: WEF, Обрачун РСЈП

II КОНКУРЕНТНОСТ ПРИВРЕДЕ СРБИЈЕ

➤ Положај Србије по другим мерењима/обележјима конкурентности

- Охрабрујуће је да Србија знатно напредује и заузима бољу позицију на **Doing Business** листи – у последње три године напредовала је за 46 позиција, спустивши се са 93. места из 2014. године на 47. место 2016. године. Оваквом побољшању највише је допринело напредовање у погледу добијања грађевинских дозвола (напредак за 120 места), код плаћања пореза (напредак за 20 места), регистровања имовине (16 места) и код отпочињања пословања (напредак за 15 места).
- Даље напредовање на *Doing Business* листи оствариво је нарочито код добијања прикључка на електричну мрежу (садашње 92. место), код плаћања пореза (сада 78. место) и код заштите мањинских акционара (сада 70. место).
- Положај Србије према **Глобалном индексу предузетништва** (GEI), 74. позиција од 132 рангиране земље, иако нешто повољнији од положаја по GCI, не задовољава кад се посматра у поређењу са земљама региона: 41. је Мађарска, 42. Румунија, 46. Бугарска, 51. је Хрватска, 54. Црна Гора, 57. Македонија и 82. је БиХ.

III ПРИВРЕДНИ РАЗВОЈ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

➤ Привредна кретања у свету/окружењу као детерминанта привредног развоја РС

- Уз конкурентност привреде РС, као главну интерну детерминанту раста, на њен раст и развој утичу и привредна кретања у окружењу, преко тражње за производима који се из Србије извозе и преко доступности страног капитала за улагања у Србију; због тога треба имати у виду раст привреде у окружењу, како следи:

Актуелни (оцена) и пројектовани привредни раст (%)

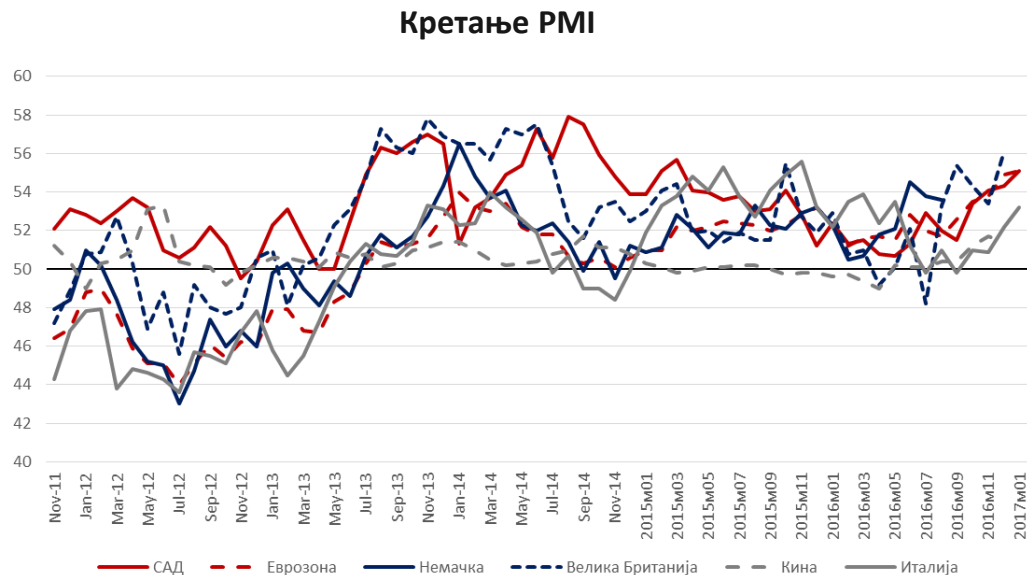
	2016.	2017.	2018.	2019.
Свет	2,3	2,7	2,9	2,9
Западни Балкан	2,7	2,9	3,1	3,3
Србија	2,5	2,8	3,5	3,5

Извор: Светска банка

- Надаље, Европска комисија оценила је да раст БДП земаља ЕУ у 2016. години износи 1,8%, а за 2017. и 2018. годину предвиђа раст од 1,6%, односно 1,8%.
- За предвиђање будућих привредних кретања показао се корисним PMI - *Purchasing Managers' Index*, односно подаци од привредника релевантни за обим стварне и предстојеће производње. По том показатељу, у непосредној будућности могу се очекивати задовољавајућа привредна кретања у окружењу (пошто је вредност PMI изнад 50).

III ПРИВРЕДНИ РАЗВОЈ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

- Привредна кретања у свету/окужењу као детерминанта привредног развоја РС - *наставка*

Извор: Institute of Supply Management

- Закључак је да привреде земаља из (свеукупног) окружења бележе позитивне стопе раста (нису у рецесији), а и да се очекује даљи раст привреде у окружењу по приближно истим стопима. За Србију се предвиђа највеће убрзање раста (од 2,5% у 2016. на 3,5% у 2018. години, према СБ), али би развојне аспирације РС требало да буду још веће, имајући у виду њен ниво развијености, тј. развојне потребе, а и развојне могућности.

III ПРИВРЕДНИ РАЗВОЈ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

➤ Утицај конкурентности - интерне детерминанте привредног развоја РС

- Генерално посматранао, виши ниво конкурентности привреде требало би да обезбеђује више инвестирања, самим тим и бржи раст привреде конкретне земље.
- Претходно би значило да мноштво инвестиционих пројеката лако задовољава услов из израза (1) на страни 4., који би за потребе оперативног/аналитичког разматрања могао да буде написан како следи:

$$\%(УП - Т)(1-с)/И > \%Цк \quad (2)$$

при чему је у изразу (2) величина П, нето профит из израза (1), написан као разлика између укупних прихода, УП, и трошкова, Т, па опорезован по стопи пореза на профит, с,

- (Има се у виду да показатељи исплативости/прихватљивости инвестиција, поготово тзв. „динамички“, као што је Интерна стопа рентабилности (ИСП), нису идентични стопи нето профита из израза (2), али је та стопа веома блиска ИСП и као таква може послужити у аналитичко/илустративне сврхе.)

III ПРИВРЕДНИ РАЗВОЈ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

➤ Утицај конкурентности - интерне детерминанте привредног развоја РС - *наставак*

- У Србији је, захваљујући побољшању конкурентности, дошло до драстичног смањења цене капитала, параметра %Цк из израза (2):
 - Цена за позајмљени капитал – каматна стопа – је код неиндексираних динарских кредита око 6%, док је код динарских кредита индексираних у страниј валути око 3%; не тако давно, те стопе су износиле и 20% односно 10-15%.
 - Имплицитна цена – *захтевана стопа приноса* – код улагања сопственог капитала такође је опала, са 15-20% на око 10% (у зависности о делатности у коју се улаже); смањењу ове стопе највише је допринело смањење њене компоненте која одсликава (и) *ризик земље* – та компонента је опала са око 10% на око 4%.
- Пошто је цена капитала, %Цк из израза (2), по правилу просечна цена позајмљеног и сопственог капитала, она је сада код већине инвестиционих пројеката испод 10% - за разлику од некадашњих 15-20% - тако да се, с те стране, далеко лакше задовољава потребан услов за прихватљивост пројеката како је записан у изразу (2).

III ПРИВРЕДНИ РАЗВОЈ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

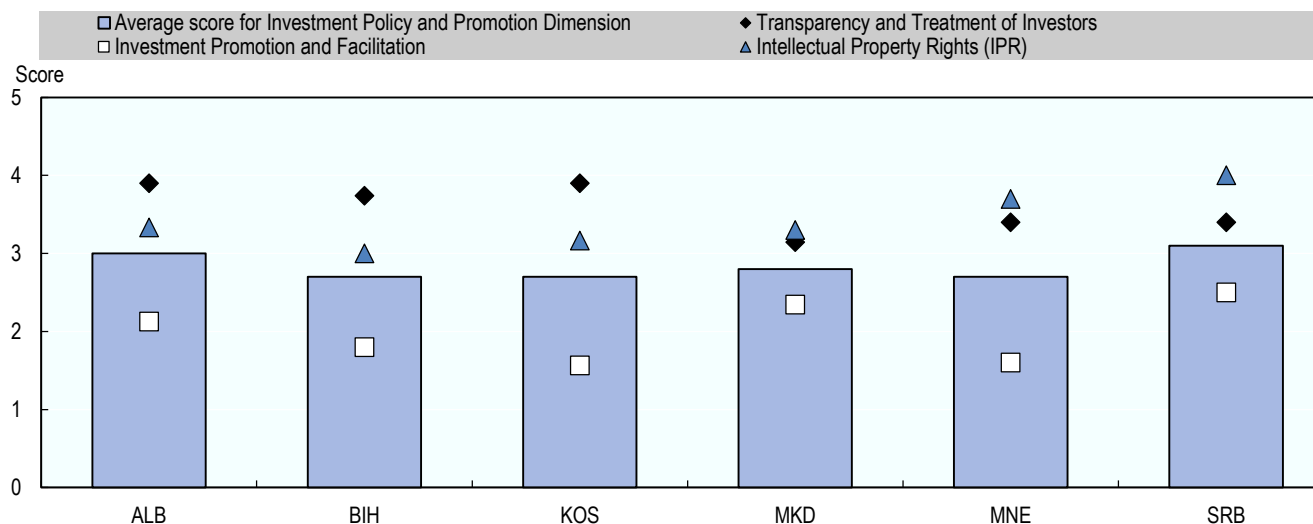
- **Утицај конкурентности - интерне детерминанте привредног развоја РС, наставак**
- Стопа нето профита, %П/И из израза (1), односно лева страна израза (2), која треба да надмаши цену капитала, %Цк, биће утолико већа уколико су трошкови пословања, Т, нижи и што је нижа пореска стопа, с – ако се узме да су приходи УП тржишно одређени, једнако у Србији и у конкурентским земљама, и ако вредност улагања, И, сматрамо задатом.
 - У Србији су следећи трошкови, компаративно посматрано (а детаљне компарације су дате у Извештају), релативно ниски:
 - Трошкови рада
 - Трошкови електричне енергије и воде
 - Трошкови природног гаса
 - Пореска стопа, с, од 15% (са многим олакшицама) је међу најнижим у Европи.
 - Најзад, у Србији се кроз мноштво подстицаја, чији је преглед детаљно дат у Извештају, инвеститорима умањују и улагања која они финансирају, односно умањује им се именилац, И, код израчунавања стопе нето профита из израза (2), па се и на тај начин повећава %П/И, односно прихватљивост улагања у Србију.

III ПРИВРЕДНИ РАЗВОЈ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

➤ Утицај конкурентности - интерне детерминанте привредног развоја РС, наставак

- Исплативост инвестирања у Србији, на коју указују претходно наведени економски параметри, подржана је и одговарајућом политиком Владе Републике Србије. Према OECD студији, Србија је по *Инвестиционој политици и промоцији* (што је једна од 15 димензија економске политике која се анализира у документу OECD) најбоље рангирана међу земљама југоисточне Европе (премда се свим овим земљама, па и Србији, у OECD документу сугеришу потребне даље активности у домену ове политике).

Инвестициона политика и промоција

Извор: OECD(2016), *Competitiveness in South East Europe: A Policy Outlook*, Competitiveness and Private Sector Development, OECD Publishing, Paris

III ПРИВРЕДНИ РАЗВОЈ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

➤ Актуелна привредна кретања у Републици Србији

- Привредни раст у РС је у претходним годинама био скроман, па и осцилаторан, из разних разлога (криза у Еврозони, поплаве 2014. године), што кореспондира скромној конкурентности српске привреде у том периоду.

Преглед основних макроекономских и фискалних индикатора

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БДП, млрд. ЕУР	33,4	31,7	34,3	33,3	33,5	34,4
БДП, ЕУР/ст.	4.619	4.400	4.781	4.672	4.720	4.853
БДП раст, %	1,4	-1,0	2,6	-1,8	0,8	2,7
Извоз робе, млрд. ЕУР	8,5	8,7	11,0	11,2	12,1	12,3*
Стопа незапослености, %	23,0	23,9	22,1	19,2	17,7	13,8
Девизни курс ЕУР/РСД	102,0	113,1	113,1	117,3	120,7	123,2
Инфлација	7,0	12,2	2,2	1,7	1,5	1,2
Јавни дуг, % БДП	45,4	56,2	59,6	70,4	74,7	72,4
Консолидовани дефицит, % БДП	-4,8	-6,8	-5,5	-6,6	3,7	-1,5

*За 2016. подаци доступни за период Јануар-Новембар

Извор: РЗС, НБС, МФИН

- У 2016. години стопа раста привреде Србије оцењује се на 2,7%, што кореспондира и актуелном знатнијем унапређењу њене конкурентности. Уз актуелно убрзање раста, у 2016. години у Србији су забележена и значајна друга макроекономска побољшања: пад стопе незапослености са 17,7% на 13,8%, пад буџетског дефицита на само 1,5% БДП-а, стопа инфлације од само 1,2% - што је добра основа за даље убрзање привредног раста.

III ПРИВРЕДНИ РАЗВОЈ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

➤ Актуелна привредна кретања у Републици Србији - наставак

- Структура привреде Републике Србије такође се полако мења у пожељном смеру, пре свега због тога што се (благо) повећава учешће прерађивачке индустрије у БДП:

	Структура БДП-а, у % БДП						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Пољопривреда, шумарство и рибарство	8,5	9,0	7,5	7,9	7,7	6,8	6,9
Прерађивачка индустрија и рударство	18,9	19,8	20,9	22,4	20,9	21,4	21,6
Грађевинарство	4,7	5,0	4,5	4,3	4,3	4,5	4,5
Трговина, саобраћај и туризам	15,1	14,6	14,6	15,0	14,9	15,8	15,8
Информисање и комуникације	4,2	4,3	4,5	4,3	4,3	4,4	4,4
Финансије и осигурање	3,3	3,2	3,0	2,6	3,1	3,0	3,2
Пословање некретнинама	9,3	9,0	9,2	8,7	9,0	8,9	8,7
Остале услуге	6,9	6,9	7,1	6,9	7,2	7,2	7,0
Јавне услуге	12,4	12,4	12,5	12,1	12,0	10,8	10,7
Нето порези	16,6	15,8	16,2	15,8	16,7	17,2	17,1

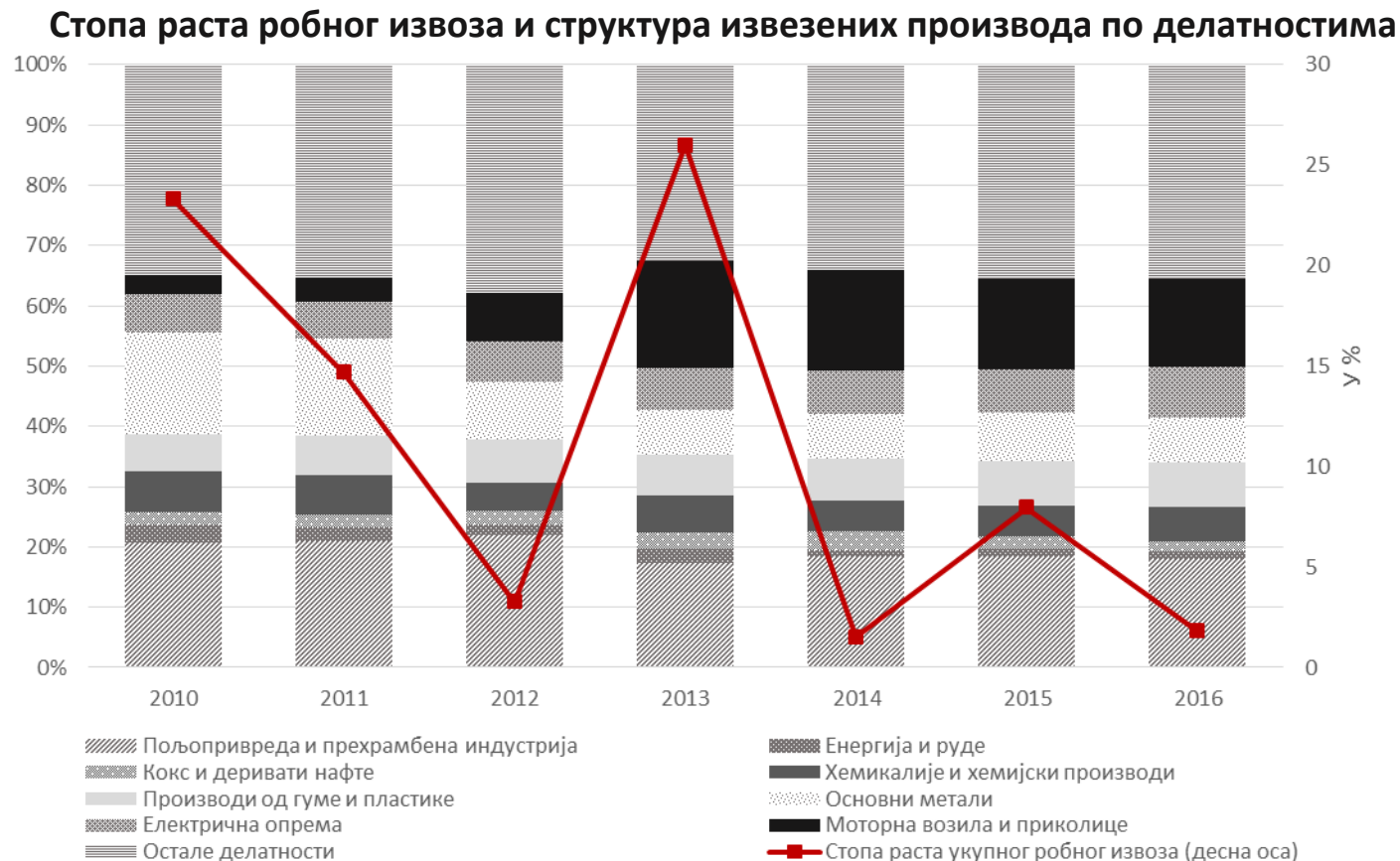
Извор: РЗС и РСЈП (прерачун)

- Највећи допринос расту БДП Србије у 2016. године имали су трговина и туризам (0,7 п.п.), пољопривреда (0,7 п.п.) прерађивачка индустрија (0,6 п.п.) и грађевинарство (0,5 п.п.).

III ПРИВРЕДНИ РАЗВОЈ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

➤ Актуелна привредна кретања у Републици Србији - наставак

- Промена привредне структуре од значаја је првенствено ради јачања извозног потенцијала привреде. У том смислу, информативан је следећи графикон:

III ПРИВРЕДНИ РАЗВОЈ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

➤ **Актуелна привредна кретања у Републици Србији - наставак**

- У Извештају је посебно презентовано кретање производње и извоза за 7 области из сектора прерађивачке индустрије, за које је у другој посебној студији покушано да се утврди да Србија у њима има компаративне предности, те их треба узети у обзир при конципирању индустријске политике. Те области су:
 - Производња прехрамбених производа
 - Производња хемикалија и хемијских производа
 - Производња производа од гуме и пластике
 - Производња металних производа, осим машина и уређаја
 - Производња рачунара, електронских и оптичких производа
 - Производња електричне опреме
 - Производња намештаја
- Несумњиво је да већина наведених области прерађивачке индустрије може и јесте од значаја за извоз РС, али би требало још једном испитати да ли код свих ових области прерађивачке индустрије (или неких других) Србија има компаративне предности.

III ПРИВРЕДНИ РАЗВОЈ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

➤ Актуелна привредна кретања у Републици Србији – наставак

- У контексту даљег привредног развоја РС, изузетно је значајна и расподела БДП, пре свега стварање простора у оквиру БДП за инвестиције – јер се са малим обимом инвестиција одржава, или активира, тзв. зачарани круг сиромаштва.
- У наставку се даје табеларни преглед актуелне расподеле БДП Србије

Расподела потрошње у БДП-у Републике Србије, % БДП

	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015	Q4 2015	Q1 2016	Q2 2016	Q3 2016
Финална потрошња домаћинства	81,2	73,0	72,3	71,4	78,3	71,5	70,7
Финална потрошња државе	17,8	17,3	17,1	19,0	17,3	17,1	16,3
Инвестиције	16,8	18,2	18,7	18,7	17,3	18,0	18,5
Извоз роба и услуга	48,9	48,9	47,3	46,0	51,8	52,3	50,0
Увоз роба и услуге	61,3	58,0	54,9	56,1	59,1	60,8	55,9
Остало	-3,3	0,6	-0,4	1,0	-5,5	1,9	0,4

Извор: РЗС, обрачун РСЈП

IV ЗАКЉУЧЦИ И ДАЉИ КОРАЦИ

➤ Генерални закључци

- Унапређује се конкурентност привреде Србије и убрзава се раст њеног БДП (што је, између осталог, још један доказ узајамне повезаности конкурентности и привредног раста).
- У Србији још увек има доста простора за унапређење конкурентности, па самим тим и могућности за убрзање раста.

➤ Закључци и даљи кораци у изради и публикавању Извештаја о конкурентности и привредном развоју РС

- Пошто је циљ Извештаја да пружа креаторима политичко-привредног система и економске политике увид у могућности унапређивања конкурентности и убрзавања развоја РС, треба наставити са његовим периодичним сачињавањем.
- У наредном периоду Извештај би требало да добије и динамичку димензију, на начин да му се додају прогнозе привредног раста, за шта ће бити потребно да се обезбеђују додатни актуелни подаци.